

UZASADNIENIE

postanowienia Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 21 marca 2016 roku

Powód A. B. wniósł przeciwko pozwanemu C. N..V. w A. w (...) pozew o wydanie europejskiego nakazu zapłaty na kwotę 36.130,14 euro wskazując, iż dochodzi roszczenia z umowy o dzieło.

Po wydaniu przez Sąd europejskiego nakazu zapłaty pozwany wniósł sprzeciw podnosząc zarzut barku jurysdykcji sądu polskiego i wnosząc o odrzucenie pozwu. W uzasadnieniu wniosku wskazał, iż pozwany na swojej stronie internetowej publikuje Ogólne Warunki Umów, zgodnie z którymi wszelkie spory wynikłe z umów zawartych z pozwanym podlegają wyłącznej jurysdykcji Sądu w Antwerpii. Wskazano przy tym na art. 25 ust. 1 lit. b) Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady Europy (UE) Nr (...) z 12 grudnia 2012 roku w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (B. (...)) i zaznaczono, iż w relacjach z powodem strony miły świadomość istnienia OWU poddając spory prawu belgijskiemu i jurysdykcję Sądowi belgijskiemu.

Powód zaprzeczył, by strony zawarły jakąkolwiek umowę oddającą sprawę pod osąd innego sądu niż polski.

Sąd zważył, co następuje:

Zgodnie z treścią art. 1099 kpc brak jurysdykcji krajowej sąd bierze pod uwagę z urzędu w każdym stanie sprawy. W razie stwierdzenia braku jurysdykcji krajowej sąd odrzuca pozew.

W sprzeciwie od europejskiego nakazu zapłaty pozwany podniósł zarzut braku jurysdykcji sądu polskiego i wniósł o odrzucenie pozwu.

Oceniając jurysdykcję Sądu polskiego w niniejszej sprawie w pierwszej kolejności wskazać należy na artykuł 7 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady Europy (UE) Nr (...) z 12 grudnia 2012 roku w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (B. (...)), zgodnie z którym osoba, która ma miejsce zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego może być pozwana w innym państwie członkowskim:

1) a) w sprawach dotyczących umowy - przed sądy miejsca wykonania danego zobowiązania;

b) do celów niniejszego przepisu - i o ile nie uzgodniono inaczej - miejscem wykonania danego zobowiązania jest:

- w przypadku sprzedaży rzeczy ruchomych - miejsce w państwie członkowskim, w którym rzeczy te zgodnie z umową zostały albo miały zostać dostarczone,

- w przypadku świadczenia usług - miejsce w państwie członkowskim, w którym usługi zgodnie z umową były świadczone albo miały być świadczone;

c) jeżeli lit. b) nie ma zastosowania, stosuje się lit. a);

Pojęcie umowy wykorzystane w przepisie jest pojęciem autonomicznym Rozporządzenia Nr 1215/2012. W celu ustalenia znaczenia pojęcia umowy nie należy sięgać do prawa krajowego, np. będącego prawem właściwym dla zobowiązań wynikających z umowy, której dotyczy postępowanie. W doktrynie wskazano, że potrzeba jednolitego stosowania przepisów z zakresu międzynarodowego postępowania cywilnego wymusza wykładnię podyktowaną specyficznymi funkcjami tej regulacji (red. J. Gołaczyński, Jurysdykcja, uznawanie orzeczeń sądowych, oraz ich wykonywanie w sprawach cywilnych i handlowych, Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady 1215/2015 Komentarz 2015, wyd. 1 Legalis; K. Sznajder, Pojęcie umowy i roszczenia wynikającego z umowy na tle regulacji europejskich dotyczących jurysdykcji, uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach cywilnych i handlowych, KPP

2005, z. 2 s. 498 i n.). Elementem konstytutywnym umowy w rozumieniu wskazanego przepisu jest zobowiązanie zaciągnięte dobrowolnie przez jedną ze stron względem drugiej strony (orz. TS z 27.10.1998 r., w sprawie Reunion europeenne SA, C-51/97, L. i z 17.6.1992 r. w sprawie H. v. S.. T. mécano-chimiques des S., C-26/91, L.). Bez wątpienia umowa taka łączyła strony i roszczenie powoda z umowy stron wynika.

Dla ustalenia jurysdykcji w świetle art. 7 Rozrządzenia znaczenie ma użyty łącznik miejsca wykonania zobowiązania. Uzasadnieniem dla przyjęcia tego łącznika jest dążenie do poddania kwestii pojawiających się w związku z realizacją umowy sądowi miejsca najbliższego związanego z łączącym strony stosunkiem prawnym. Stanowi on przeciwwagę dla służącego ochronie pozwanego łącznika miejsca jego zamieszkania z art. 4 Rozporządzenia (K. Weitz, Europejskie prawo procesowe cywilne, w: A. Wróbel (red.), Stosowanie prawa Unii Europejskiej przez sądy, Kraków 2005, s. 243). Kluczowe znaczenie ma ułatwienie przeprowadzenia postępowania dowodowego, włączając w to możliwość dotarcia do dowodów dotyczących szczegółów wykonania umowy oraz uzyskaniu opinii biegłych.

W zacytowanym przepisie Rozporządzenia miejsce wykonania zobowiązania zostało ściśle zdefiniowane, odrywając wykładnię od prawa autonomicznego danego państwa. W przypadku umów sprzedaży rzeczy ruchomych miejscem wykonania zobowiązania według definicji przyjętej w Rozporządzeniu jest miejsce w państwie członkowskim, w którym rzeczy te zgodnie z umową zostały albo miały zostać dostarczone (art. 7 pkt 1 lit. a). W przypadku świadczenia usług jest nim miejsce w państwie członkowskim, w którym usługi zgodnie z umową były świadczone albo miały być świadczone (art. 7 pkt 1 lit. b). W odniesieniu do pozostałych umów stosuje się regułę pierwszą (art. 7 pkt 1 lit. c). Strony mogą jednak ustalić w umowie inne miejsce wykonania umowy (art. 7 pkt 1 in principe), co skutkuje wyłączeniem powyższych reguł interpretacyjnych.

Z treści pozwu i twierdzeń stron w sprawie wynika, iż strony łączyła umowa o dzieło. Jako miejsce jej wykonania na zaleceniach wskazano (...). W doktrynie przyjmuje się, że pod pojęciem "świadczenia usług" rozumieć należy m.in. takie umowy jak umowa zlecenia czy umowa o dzieło (por. K. Piasecki (red.), Kodeks postępowania cywilnego, Warszawa 2007, komentarz do art. 5 rozporządzenia RE Nr 44/2001, s. 4110). W świetle wyroku TS z 11.3.2010 r., C-19/09, (...) v. S. (...) (L.) wykładni należy dokonywać w ten sposób, że w przypadku świadczenia usług w kilku państwach członkowskich sądem właściwym do rozpoznania wszystkich roszczeń wynikających z umowy jest sąd, w którego obszarze właściwości znajduje się główne miejsce świadczenia usług. Jeżeli przepisy umowy nie umożliwiają ustalenia miejsca głównego świadczenia usług, jednakże przedstawiciel już świadczył takie usługi, należy pomocniczo uwzględnić miejsce, w którym rzeczywiście wykonywał on w przeważającej części czynności związane z wykonywaniem umów. W tym celu należy uwzględniać aspekty faktyczne sprawy, w szczególności czas spędzony w tym miejscu i znaczenie wykonywanej tam działalności. Powód prowadził całość swojej działalności w Polsce w B. i tam też wykonywał dzieło zleczone przez pozwaną. Z treści zgromadzonych dokumentów nie wynika, by strony ustaliły inne miejsce wykonania dzieła.

Pozwany podnosił jednakże, iż umową stron wyłączono zastosowanie normy art. 7 Rozrządzenia, albowiem strony zawarły umowę o jurysdykcję sądu belgijskiego. Strony mają swobodę co do wyboru sądu właściwego, zatem nie musi to być wyłącznie sąd miejsca wykonania zobowiązania czy nawet sąd państwa pozostającego w jakimkolwiek związku z umową (orz. TS z 17.1.1980 r. w sprawie Z. v. S., C-56/79, niepubl.).

Zgodnie z treścią art. 25 ust. 1 Rozporządzenia B. (...) jeżeli strony niezależnie od ich miejsca zamieszkania uzgodniły, że sąd lub sądy państwa członkowskiego powinny rozstrzygać spór już wynikły albo spór przyszedł mogący wynikać z określonego stosunku prawnego, to sąd lub sądy tego państwa mają jurysdykcję, chyba że umowa ta jest nieważna pod względem materialnym, na mocy prawa danego państwa członkowskiego. Tak określona jurysdykcja jest jurysdykcją wyłączną, o ile strony nie uzgodniły inaczej. Umowę jurysdykcyjną zawiera się a) w formie pisemnej lub ustnej potwierdzonej na piśmie; b) w formie, która odpowiada praktyce przyjętej między stronami; lub c) w handlu międzynarodowym - w formie odpowiadającej zwyczajowi handlowemu, który strony znały lub musiały znać i który strony umów tego rodzaju w określonej dziedzinie handlu powszechnie znają i którego stale przestrzegają. W drodze umowy jurysdykcyjnej strony mogą ustanowić właściwość sądów określonego państwa w zakresie sporów już powstałych, jak i mogących powstać w przyszłości, tym samym umowa jurysdykcyjna może zostać zawarta

przed, jak i po powstaniu sporu. Strony umowy jurysdykcyjnej muszą wskazać na stosunek prawny z którego wynikają lub mogą wynikać spory oddane pod rozstrzygnięcie przez sądy określonego przez nie państwa. Wskazanie stosunku prawnego, z którego wynikają lub mogą wynikać ewentualne spory stanowi element konstytutywny umowy jurysdykcyjnej (red. J. Gołaczyński, *Jurysdykcja, uznawanie orzeczeń sądowych, oraz ich wykonywanie w sprawach cywilnych I handlowych, Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady 1215/2015 Komentarz 2015*, wyd. 1 Legalis).

Przepis art. 25 Rozporządzenia ustanawia wymogi, co do formy umowy jurysdykcyjnej przewidując cztery równorzędne wymogi, spośród których wystarczy spełnienie jednego, aby umowa była skutecznie zawarta. Pierwszą ze wskazanych form jest forma pisemna. Dla dochowania wymogów przewidzianych dla formy pisemnej konieczne jest złożenie oświadczenia przez strony i opatrzenie go własnoręcznym podpisem. Oświadczenia i podpisy nie muszą być złożone w ramach jednego dokumentu, mogą się one znajdować na odrębnych dokumentach wymienionych między stronami. Umowa może być również zawarta przez dołączenie do umowy głównej ogólnych warunków umowy, z tym zastrzeżeniem, że w umowie głównej wskazano, że klauzula jurysdykcyjna zawarta w ogólnych warunkach umowy wiąże strony, taka konkluzja wynika z orzeczenia TS z 14.12.1976 r., wydanego na gruncie przepisów Konwencji brukselskiej, w sprawie E. S. di C. A. e G. C. s.n.c. v. (...) (24/76, L.). Ponadto w wskazanym orzeczeniu przyjęto, że jeśli umowa jest zawierana w nawiązaniu do wcześniejszych ofert, które odwołują się do ogólnych warunków umowy zawierających klauzulę jurysdykcyjną, to wymóg pisemności jest zachowany, jeśli odwołanie jest wyraźne i mogło zostać dostrzeżone przez stronę działającą z należytą starannością. Bezsprzecznie w sprawie brak jest dokumentów, z których wynika, iż strony na piśmie umówiły się co do jurysdykcji. Pozwany wprawdzie powołuje się na odesłanie do OWU, jednakże ich nie dołącza do zlecenia, zaś powód w żadnym z dokumentów nie potwierdza otrzymania OWU.

Na równi z formą pisemną, zgodnie z art. 25 ust. 2 Rozporządzenia traktowane są wszelkie przekazy elektroniczne umożliwiające trwały zapis umowy. W związku z powyższym należy uznać, że zawarcie umowy jest możliwe drogą mailową, a także przy użyciu faksu, SMS-a, czy też przez sporządzenie pismem odręcznym na ekranie tabletu, jeśli plik z zapisaną treścią będzie można utrwalić. Jak ponadto wskazuje się również wymogi w zakresie formy może spełniać umowa jurysdykcyjna zawarta przy użyciu formularzy na stronach internetowych (J. G., *Współpraca sądowa*, s. 51). Z uwagi na to, że wszelkie przekazy elektroniczne umożliwiające trwały zapis umowy są traktowane na równi z formą pisemną, również potwierdzenie umowy zawartej ustnie może nastąpić drogą elektroniczną, tj. za pomocą maila, SMS-a, innych środków porozumiewania się na odległość umożliwiających trwały zapis umowy. Jak już wskazano, brak jest jakiegokolwiek dokumentu, z którego wynikałaby wymiana treści umowy jurysdykcyjnej między stronami w formie elektronicznej. Jedyne na zlecenie, będącym potwierdzeniem ustnej umowy, pozwany zawarł link do strony, na której znajdują się OWU. Nie wynika jednak z takiego odnośnika, iż powód zapoznał się z OWU przed podjęciem decyzji o zawarciu umowy oraz, że obejmował świadomością istnienia zapisu jurysdykcyjnego. Przepis Rozporządzenia wyraźnie wskazuje tymczasem na istnienie umowy stron w tym zakresie, a nie możliwość jednostronnego zapoznania się z treścią strony internetowej kontrahenta, która nie jest jednocześnie wyświetlona w treści umowy. Zauważyć przy tym trzeba, iż na zamówieniu zawarto zapis jedynie o linku strony pozwanego, bez oddzielnego rozszerzenia bezpośrednio na stronę z OWU, przy czym odesłanie to zawarte jest w stopce pisma wraz ze wszystkimi innymi danymi pozwanego – takimi jak adres, numery telefonów, numer rejestru czy numery kont. Sama strona nie czyni więc z tego odesłania części zamówienia, w którym są opisane produkty i ich parametry oraz ustalone ceny. Zaakcentować przy tym trzeba, iż zamówienie sporządzono w oparciu o wcześniejszą ustną umowę stron i nie wynika, na obecnym etapie postępowania, iż umowa jurysdykcyjna była częścią jakichkolwiek ustaleń stron.

Kolejną z form zawarcia umowy jest forma, która odpowiada praktyce przyjętej między stronami. W tym przypadku, dla ustalenia, że umowa została zawarta najpierw należy ustalić istnienie określonej praktyki w zakresie komunikowania się i zawierania umów między stronami. Zgodnie z przyjmowanym poglądem przez praktykę przyjętą między stronami rozumie się tryb postępowania w stosunkach między stronami powtarzający się przez określony okres czasu (J. G., *Współpraca sądowa*, s. 51). Istnienia takiej praktyki nie potwierdzają zarówno twierdzenia stron, jak i dołączone do pism procesowych dokumenty. Pozwany nie wskazuje jakie z dokumentów, czy faktów miały świadczyć

o przyjętej praktyce umowy jurysdykcyjnej stron. Podobne rozważania dotyczą kolejnej z dopuszczalnych form takiej umowy – a więc formy odpowiadającej zwyczajowi handlowemu.

Zwyczaj pozwalający ustalić inną niż wskazane wyżej formy zawarcia umowy musi istnieć i strony muszą go znać. Zwyczaj taki istnieje wówczas, gdy inne strony umów dotyczących kwestii w określonej dziedzinie handlu powszechnie go znają i którego stale przestrzegają.

16

Umowę jurysdykcyjną można zawrzeć również ustnie. Zgodnie z wyr. sądu z 20.2.1997 r. w sprawie (...) eG ((...)) v. L. (...) (C-106/95, L.), wydanym na gruncie Konwencji brukselskiej, umowa jurysdykcyjna zawarta ustnie w międzynarodowym handlu jest ważna przez to, że jedna strona nie zareaguje na list handlowy potwierdzający zawarcie umowy wysłany przez drugą stronę lub natychmiast spełni świadczenia w zakresie należności wynikającej z faktury bez żadnego sprzeciwu, jeśli przesłane jej dokumenty zawierają wskazanie jurysdykcji sądów określonego państwa. Ponadto w przytoczonym orzeczeniu wskazano, że umowa będzie skutecznie wskazana, jeśli w dziedzinie handlu międzynarodowego, w zakresie której strony działają taka praktyka obowiązuje oraz jeśli strony są świadome lub powinny być świadome istnienia takiej praktyki. Jak już wyżej wskazano, jak wynika to z twierdzeń stron i dołączonych dokumentów, żaden z tych warunków nie został w niniejszej sprawie spełniony.

Mając na uwadze powyższe Sąd uznał, iż strony nie zawarły umowy jurysdykcyjnej i nie dokonały wyboru jurysdykcji belgijskiej, zgodnie z art. 7 Rozporządzenia właściwy jest Sąd polski, jako Sąd miejsca wykonania umowy o dzieło. Tym samym wniosek o odrzucenie pozwu w trybie art. 1099 kpc, podlegał oddaleniu.

ZARZĄDZENIE

1. (...)

2. (...)

3. (...)